

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Медичний факультет
Кафедра фізичної терапії та ерготерапії

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

МОРФО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ
СКЕЛЕТНО-М'ЯЗОВИХ ПОРУШЕНЬ

підготовки бакалавра

Луцьк – 2026

Силабус вибіркового освітнього компонента «МОРФО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ СКЕЛЕТНО-М'ЯЗОВИХ ПОРУШЕНЬ» підготовки бакалавра.

Розробник: професор кафедри фізичної терапії та ерготерапії, кандидат біологічних наук, професор Шевчук Тетяна Яківна

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

(Індика С.Я.)

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри фізичної терапії та ерготерапії

протокол № 6 від 21 січня 2026 р.

Завідувач кафедри:

(Андрійчук О. Я.)

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма здобуття освіти	I «Охорона здоров'я» I7 «Терапія та реабілітація» «Фізична терапія, ерготерапія» «Бакалавр»	Вибірковий
Кількість годин/кредитів <u>150 / 5</u>		Рік навчання: 2-й
		Семестр: 4-й
ІНДЗ: немає		Лекції – 10 год.
		Практичні – 20 год.
		Консультації – 10 год.
		Самостійна робота – 110 год.
Мова навчання	Форма контролю: залік	
	Українська	

II. Інформація про викладача

ППП Шевчук Тетяна Яківна

Науковий ступінь: кандидат біологічних наук

Вчене звання: професор

Посада: професор кафедри фізичної терапії та ерготерапії

Контактна інформація: (+38050 5934490; shevchuk.tatyana@vnu.edu.ua)

Дні занять: заняття проводяться у відповідності до розкладу занять, який розміщений на сайті: <https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу.

Силабус вибіркового освітнього компонента «Морфо-функціональні особливості скелетно-м'язових порушень» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти бакалаврського рівня. Скелетно-м'язові порушення є провідною причиною болю, обмеження рухової активності та зниження якості життя. Розуміння взаємозв'язку між структурними змінами та функціональними проявами патології дозволяє здобувачам освіти здійснювати професійно обґрунтоване оцінювання стану пацієнта та формувати ефективні програми фізичної терапії. Освітній компонент сприяє формуванню клінічного мислення, здатності аналізувати причинно-наслідкові зв'язки та приймати рішення на основі доказових підходів.

2. Мета і завдання освітнього компонента.

Метою вивчення вибіркового освітнього компонента є сформулювати наукові уявлення про морфо-функціональні особливості опорно-рухового апарату людини та скелетно-м'язові порушення.

Завдання курсу: вивчити структурні та функціональні зміни опорно-рухового апарату при травматичних, дегенеративних, запальних, неврогенних і метаболічних порушеннях; вивчи и морфологічні особливості ураження м'язової тканини, кісткової системи, суглобів, сухожиль, зв'язок і фасцій, механізми розвитку контрактур, деформацій, міофасціального больового синдрому, м'язового дисбалансу та порушень постави; аналізувати біомеханічні аспекти патологічних змін руху, принципи клінічного та функціонального обстеження, а також підходи до планування програм фізичної терапії з урахуванням морфо-функціональних особливостей пацієнта. надати здобувачам освіти

знання у галузі морфології людини, системної та динамічної анатомії з основами скелетно-м'язових порушень; навчити їх застосовувати знання із анатомії опорно-рухового апарату організму людини та скелетно-м'язових порушень у практичній діяльності фізичного терапевта та ерготерапевта, а також у науковій та викладацькій діяльності.

3. Soft skills.

У результаті вивчення освітнього компонента «Морфо-функціональні особливості скелетно-м'язових порушень» у здобувачів вищої освіти формуються такі ключові soft skills:

- здатність логічно і критично мислити;
- креативність, оригінальність та ініціативність;
- уміння працювати в команді та взаємодіяти;
- навички ефективної комунікації;
- професійна етика та відповідальність.

4. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					Форма контролю / Бали
	Усього	у тому числі				
		Лек.	Практ.	Конс.	Сам. роб.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Морфо-функціональні особливості опорно-рухового апарату						
Тема 1. Анатомічна і гістологічна будова кістки як органа. Класифікація кісток. Загальна артрологія.	15	2	2	1	10	ДС+ІРС, Р / 5
Тема 2. Морфо-функціональні особливості ребетного стовпа та грудної клітки. Постава, її анатомічні і функціональні основи. Види постави.	13	-	2	1	10	ДС+ІРС / 5
Тема 3. Синовіальні з'єднання кісток верхньої та нижньої кінцівок.	13	-	2	1	10	ДС+ІРС / 5
Тема 4. Вступ в міологію. Фасції тіла людини. Топографічні утвори (ямки, канали, борозни, синовіальні вагіни пахвинний канал, піхва прямого м'яза живота).	13	-	2	1	10	ДС+ІРС / 5
Тема 5. Топографія працюючих м'язів під час виконання рухів.	15	2	2	1	10	ДС+ІРС / 5
Разом за змістовим модулем 1	69	4	10	5	50	5
Змістовий модуль 2. Скелетно-м'язові порушення						
Тема 6. Аномалії і вади розвитку.	13	2	-	1	10	ДС+ІРС, Р / 5
Тема 7. Порушення цілісності і структури кістки,	13	-	2	1	10	ДС+ІРС / 5

остеопороз.						
Тема 8. Травми хребта без ушкодження спинного мозку. Патологічні форми грудної клітки.	20	2	2	1	15	ДС+ІРС / 5
Тема 9. Порушення постави, деформації скелету.	13	-	2	1	10	ДС+ІРС / 5
Тема 10. Ушкодження і хвороби суглобів та м'яких тканин.	22	2	4	1	15	ДС+ІРС, Т / 5
Разом за змістовим модулем 2	81	6	10	5	60	5
Разом годин/ Балів	150	10	20	10	110	200 балів

Форма контролю*: ДС – дискусія, Т – тести, ТР – тренінг, ІРС – індивідуальна робота здобувача освіти, Р – реферат.

5. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота здобувача передбачає підготовку до лабораторних занять, теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не увійшли до практичного курсу, або ж були розглянуті коротко. Завдання для самостійного опрацювання входять в структуру лабораторних занять та оцінюються в процесі поточного контролю на лабораторних заняттях та на підсумкових контрольних роботах під час вивчення відповідних тем.

Тема	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Морфо-функціональні особливості опорно-рухового апарату, у тому числі: 1. Класифікація аномалій і вад розвитку. 2. З'єднання ребер із грудниною та хребцями. Класифікація ребер. 3. Грудна клітка в цілому. Форми грудної клітки. 4. Вікові та статеві особливості черепа. 5. Конституційні типи тіла людини. 6. Відділи кисті. Будова та сполучення кісток кисті. 7. Відділи стопи. Будова та сполучення кісток стопи. 8. Стопа як ціле: склепіння, зв'язки стопи. 9. Анатомічна будова тазу: відділи, стінки, апертури. 10. Статеві і вікові особливості будови тазу. Розміри жіночого тазу.	50
Змістовий модуль 2. З'єднання кісток скелета, у тому числі: 1. Аномалії розвитку кісток черепа. 2. Форми і типи черепа, його вікові і статеві особливості. 3. Аномалії скелету верхньої кінцівки. 4. Аномалії скелету нижньої кінцівки. 5. Порушення у сполученні кісток. 6. Будова м'яза як органа. Класифікації м'язів. Біомеханіка м'язової діяльності. 7. Порушення в будові м'язів. 8. Функціональні порушення м'язів.	60
Всього годин	110

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти полягає в послідовному та цілеспрямованому здійсненні навчального процесу на засадах прозорості, доступності, наукової обґрунтованості, методичної доцільності та відповідальності учасників освітнього процесу.

Всі учасники освітнього процесу повинні дотримуватись вимог чинного законодавства України, Статуту і Правил внутрішнього розпорядку ВНУ імені Лесі Українки, загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, порядності та толерантності.

Вивчення вибіркового освітнього компонента передбачає постійну роботу здобувачів освіти на кожному занятті. Середовище під час проведення занять є творчим, дружнім, відкритим для конструктивної критики та дискусії. Здобувачі освіти не повинні спізнюватися на заняття, дотримуватися правил техніки безпеки, мати засоби індивідуального захисту та спецодяг.

До початку курсу необхідно встановити на мобільні пристрої або ноутбуки застосунки Microsoft Office 365 (Teams, Forms, One Note), зареєструватись на [платформі](#) дистанційного навчання ВНУ імені Лесі Українки для проходження тестування та роботи з доступними матеріалами курсу. Вхід для активації облікового запису відбувається через корпоративну пошту з доменом – @vnu.edu.ua.

Оцінювання здобувачів освіти здійснюється відповідно до [Положення](#) про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти спеціальностей «Медицина», «Фармація», «Стоматологія», «Терапія та реабілітація» Волинського національного університету імені Лесі Українки.

В освітньому процесі застосовується дві шкали оцінювання: багатобальна (200-бальна) шкала та 4-бальна шкала. Результати конвертуються із однієї шкали в іншу.

Оцінювання поточної успішності здійснюється на кожному занятті за 4-бальною шкалою (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно»).

– 5 («відмінно») – здобувач бездоганно засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових джерел, логічно мислить і формує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

– 4 («добре») – здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал заняття, володіє основними аспектами з джерел, аргументовано викладає його; володіє практичними навичками, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при виконанні практичних навичок;

– 3 («задовільно») – здобувач в основному опанував теоретичними знаннями навчальної теми, орієнтується в рекомендованих джерелах, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у здобувача невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, припускається помилок при виконанні практичних навичок;

– 2 («незадовільно») – здобувач не опанував навчальний матеріал теми, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в джерелах, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Оцінювання здійснюється згідно [Положення](#) про електронний журнал.

У разі переходу на дистанційне навчання викладання освітнього компоненту відбувається відповідно до [Положення](#) про дистанційне навчання та додаткових розпоряджень ректорату.

Політика щодо академічної доброчесності. Політика академічної доброчесності регламентується чинними законодавчими актами України та внутрішніми документами

університету: [Кодексом](#) академічної доброчесності ВНУ ім. Лесі Українки та [Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, науково-педагогічних і наукових працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки](#), які встановлюють загальні засади, цінності, принципи, настанови та правила етичної поведінки осіб, які навчаються в Університеті, якими вони повинні керуватися у своїй діяльності, а також забезпечують дотримання принципу нетерпимості до порушень академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: відвідування занять є обов'язковим компонентом процесу здобування освіти. У разі пропуску заняття здобувач освіти зобов'язаний його відпрацювати у повному обсязі за графіком відпрацювання згідно з [Положенням](#) про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти спеціальностей «Медицина», «Фармація», «Стоматологія», «Терапія та реабілітація» Волинського національного університету імені Лесі Українки.

У разі порушення дедлайнів виконання завдань, без поважних причин, робота може оцінюватися на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності).

Можливість визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті. Визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти, забезпечується відповідно до Порядку визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки Також здобувачі вищої освіти мають право на зарахування певної кількості балів, відповідно до [Положення](#) про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки

Можливість отримати додаткові (бонусні) бали. Не передбачені.

V. Підсумковий контроль

Форма контролю – залік. Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом. Залік виставляється за результатами поточної роботи здобувача за умови, що здобувач виконав ті види навчальної роботи, які визначено цим силабусом. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

У дату складання заліку викладач записує у відомість суму балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 200 балів).

У випадку, якщо здобувач набрав менше, ніж 120 бали, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Організація та порядок проведення підсумкового контролю відбувається у відповідності до [Положення](#) про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти спеціальностей «Медицина», «Фармація», «Стоматологія», «Терапія та реабілітація» Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Терміни проведення підсумкового контролю, а також терміни ліквідації академічної заборгованості визначаються розкладом екзаменаційної сесії.

У відомості, індивідуальному навчальному плані (заліковій книжці) здобувача освіти записується підсумкова кількість балів підсумкового контролю.

Повторне складання підсумкового контролю допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
170–200	Зараховано
150–169	
140–149	
130–139	
120–129	
1–119	Незараховано (необхідне перескладання)

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Пикалюк В. С., Лавринюк В. Є., **Шевчук Т. Я.**, Апончук Л.С. Анатомія опорно-рухового апарату: Навчальний посібник. Луцьк: Вежа-Друк, 2023. 298 с.
2. Пикалюк В., Шварц Л., Цуманець І., Апончук Л., **Шевчук Т.** Анатомія опорно-рухового апарату: робочий зошит. Луцьк, 2024. 164 с. <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/25116>
3. Романюк, А., **Шевчук, Т.**, Апончук, Л., Майструк, М., Кривов'яз С. (2025). Анатомічна освіта у реабілітаційних науках: сучасні виклики і шляхи вдосконалення. *Physical culture and sport: Scientific perspective*, (2), 241–252. <https://doi.org/10.31891/pcs.2025.2.31>
4. Сітовський А. М., Якобсон О.О., Ульяницька Н.Я. Обстеження дисфункцій верхньої кінцівки в практиці мультидисциплінарної реабілітаційної команди: мет.-рек.: ВНУ ім. Лесі Українки. 2023. 93 с.
5. Сітовський А. М., Якобсон О.О., Ульяницька Н.Я. Обстеження дисфункцій нижньої кінцівки в практиці мультидисциплінарної реабілітаційної команди: мет.-рек.: ВНУ ім. Лесі Українки. 2023. 97 с.
6. **Шевчук Т.Я.**, Апончук Л.С., Романюк А.П. Опорно-руховий апарат. Навчально-методичні матеріали для організації самостійної роботи студентів. Луцьк: ПП Іванюк В.П., 2022. 119 с.
7. **Шевчук Т. Я.**, Пикалюк В. С., Романюк А. П., Апончук Л. С., Шварц Л. О., Цуманець І. О. Тестові завдання з анатомії людини для самопідготовки. Луцьк, 2024. 167 с. <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/24846>
8. **Шевчук Т.Я.** Стан показників електричної активності серця у старшокласників, які перехворіли на коронавірус / Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Лікарі та медсестринство: трансформації в умовах війни та поствоєнне відновлення» 16-17 травня. Луцьк: КЗВО «Волинський медичний інститут», 2024 р. С. 76.
9. Анатомія опорно-рухового апарату. URL: <https://teams.microsoft.com/l/team/19%3a796215e0bb6948bbad6a2325373198f2%40thead.tacv2/conversations?groupId=256a0ed2-e206-4417-909c-f3ec5af76f95&tenantId=79cf2153-dcef-4e36-ab8c-89480b2366aa>
10. Репозитарій Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/>